

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ 1967

Οι διαπιστώσεις που ακολουθούν αναφέρονται στις τετραετίες 1968-71 ή 1967-70 σε σχέση προς την τετραετία 1963-66. Οι συγκρίσεις γίνονται σχεδόν πάντοτε σε μέσα ετήσια ποσοστά αύξησης (ή μέσους ετήσιους ρυθμούς άνόδου) μεγεθών κρισίμων για την οικονομική ανάπτυξη. Τα ποσοστά αυτά είναι ένδεικτικά της πορείας της οικονομίας και οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί για τετραετίες περιορίζουν το ενδεχόμενο άπατηλων εντυπώσεων από ξιτανκτες μεταβολές σε ένα ή δύο έτη.

Οι εκτιμήσεις έγιναν από στατιστικά στοιχεία προερχόμενα από έπίσημα δημοσιεύματα, ανακοινώσεις και εκτιμήσεις αρμοδίων και όπενθύνων.

Μείωση ρυθμών άνόδου έθνικοϋ προϊόντος και ιδιωτικών επενδύσεων.

1. Έπιβράδυνση στην αύξηση τοϋ άκαθαρίστου έθνικοϋ προϊόντος.

Ό ρυθμός αύξησης τοϋ άκαθαρίστου έθνικοϋ προϊόντος σε σταθερές τιμές 1958 ήταν 6,2% στην τετραετία 1967-70 ή 7% στην τετραετία 1968-71. Τα ποσοστά αυτά συγκρίνονται με 6,2% στην δεκαετία 1957-66 και 7,65% στην τετραετία 1963-66 (Πίναξ 1).

Υποστηρίχθηκε ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας είναι οι ύψηλότεροι άπ' όλες τις χώρες τοϋ Όργανισμοϋ Οικονομικής Συνεργασίας και Άναπτύξης (ΟΟΣΑ - ΟΕΟΔ) με μόνη έξαίρεση την Ίαπωνία. Αυτό είναι άκριβές αλλά παραλείπονται οι έξής ουσιώσεις παρατηρήσεις:

- (α) Οι σχέσεις αυτές πάντοτε ίσχυαν στα τελευταία είκοσι χρόνια και,

(β) Οι διαφορές ήταν σαφώς ευνόικώτερες ως προς την Ελλάδα πριν από το 1967. Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ήταν υψηλότερος του μέσου ρυθμού ανάπτυξης των ευρωπαϊκών χωρών του ΟΟΣΑ κατά 65% στην τετραετία 1963-66 και κατά 32% στην τετραετία 1967-70 ή κατά 50% στην τετραετία 1968-71 σύμφωνα με δρισμένες εκτιμήσεις. Έξ άλλου, ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αντιστοιχούσε στο 80% περίπου του αντιστοιχού ρυθμού της Ιαπωνίας στη τετραετία 1963-66 και στο 50% στη τετραετία 1967-70 ή κοντά στο 70% στη τετραετία 1968-71. Οι σχέσεις αυτές σημαίνουν επιβράδυνση μετά το 1967 σε σύγκριση προς τη περίοδο 1963-66, στο περιορισμό της απόστασεως ελληνικής οικονομίας από τις οικονομίες των πλουσίων χωρών.

2. Μεγάλη επιβράδυνση στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέως.

(α) Κάμψη στο μισό του ρυθμού αύξησης του εισοδήματος από τη γεωργία, κτηνοτροφία, δάση και άλιεια.

Ο ρυθμός αύξησης του εισοδήματος από αγροτικές δραστηριότητες μειώθηκε από 4,2 στην τετραετία 1963-66 σε λιγώτερο από 2,6% στην τετραετία 1967-70 ή 2% στην τετραετία 1968-71. (Πίναξ 1). Τα ποσοστά για τις τετραετίες μετά το 1967 αντιστοιχούν στο μισό ή σε λιγώτερο από το μισό του 5% που ήταν η πρόβλεψη των αρμοδίων για την πενταετία 1968-72. Η άποψη ότι η κάμψη οφείλεται σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες δεν είναι εύκολο να υποστηριχθεί για μία ολόκληρη τετραετία. Είναι βέβαιο ότι τα προβλήματα ανάπτυξης του αγροτικού τομέως είναι πολύπλοκα. Είναι όμως εξ ίσου βέβαιο ότι η διαγραφή των αγροτικών χρεών το 1968 δεν συνδυάστηκε με ένα έναρμονισμένο σύνολο πρωτοβουλιών για τον έκσυγχρονισμό της γεωργίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι ενώ αυξήθηκαν οι δαπάνες για επενδύσεις στη γεωργία, οι "επιδοτήσεις" από το τακτικό προϋπολογισμό προς τον αγροτικό τομέα που περιλαμβάνουν και τις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών αφού αυξήθηκαν το 1967 και 1968, μειώθηκαν στα επόμενα χρόνια και ήταν το 1970

κατώτερες του 1966. Για την εύρύτερη και ενεργό κινητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού, που αποτελεί προϋπόθεση για την απαραίτητη ριζική αναμόρφωση της αγροτικής οικονομίας, είναι αναγκαίο ένα συγχρονισμένο και υγιές συνεταιριστικό κίνημα που δεν μπορεί βέβαια να στηρίζεται σε διορισμένους εκπροσώπους. Με τη σύμπραξη ελεύθερων και δημιουργικών συνεταιριστικών οργανώσεων, είναι δυνατή η διαμόρφωση μεγάλων και συγχρονισμένων αγροτικών εκμεταλλεύσεων για την αναδιοργάνωση του αγροτικού τομέως.

(β) Σημαντική είναι και η μείωση του ρυθμού αύξησης του εισοδήματος από αγροτικές δραστηριότητες σε τρέχουσες τιμές από 9,1% στη τετραετία 1963-66 σε 4,7% στη τετραετία 1967-70 ή 4% στη τετραετία 1968-71. Η μείωση του ρυθμού κατά 4 1/2 έως 5 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως αντιστοιχεί σε μία τετραετία σε συνολικό ποσό μεγαλύτερο από το σύνολο των αγροτικών χρεών που διαγράφηκαν το 1968.

(γ) Πτώση στο 1/4 ή 1/8 του ρυθμού αύξησης των αγροτικών εξαγωγών.

Η επιβράδυνση στον αγροτικό τομέα συνδέεται και με την κατακόρυφη πτώση στο ρυθμό αύξησης των ελληνικών αγροτικών εξαγωγών από 12% περίπου στην τετραετία 1963-66 σε 2,5%, στην τετραετία 1967-70 και 1,7% στην τετραετία 1968-71. Τα νέα "δυναμικά" προϊόντα (κυρίως φρούτα, λαχανικά, οίνοι) προς τα οποία ήταν αναγκαίο να στραφεί η ελληνική γεωργία, συναντούν άβυσσότητα και δυσχέρειες στη Κοινή Αγορά. Αυτό οφείλεται κυρίως στη διακοπή μετά τον Απρίλιο του 1967 της "αγροτικής έναρμονισης" με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η διαδικασία αυτή είχε προβλεφθεί στη Συμφωνία των Αθηνών (άρθρο 33) για να "εξασφαλίσω ισότητα μεταχείρισης των προϊόντων της Ελλάδος και των ιδίων προϊόντων των Κρατών μελών εις τας αγορές των συμβαλλομένων μερών και λαμβάνει υπ' όψει τούς καθοριζόμενους εν άρθρῳ 39 της ίδρυτικής της Κοινότητας Συνθήκης σκοπούς". Με την αγροτική έναρμόνιση θά έπρεπε να ορισθούν οι λεπτομέρειες των όρων έμπορίας των ελληνικών γεωργικών εξαγωγών καθώς

καί οἱ κάθε εἶδους ἐνισχύσεις πρὸς τοὺς ἀγρότες γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμό καί τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως.

3. Σημαντικὴ κάμψη στὸ ρυθμὸ αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων στὴ βιομηχανία.

Οἱ ρυθμοὶ αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων στὴ βιομηχανία σέ σταθερές τιμές, ἀπὸ 23,5% στὴ περίοδο 1963-66 μειώθηκε σέ 11,3% στὴν περίοδο 1967-70 καί ὑπολογίζεται σέ 15-16% περίπου στὴν τετραετία 1968-71. Ἡ συνέχιση τῆς ἀνόδου τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς μέ μέσο ρυθμὸ 8% στὴν τετραετία 1967-70 ἢ 10% στὴν τετραετία 1968-71 (σέ σύγκριση πρὸς 11,2 στὴν τετραετία 1963-66) καθὼς καί τῆς αὐξήσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν, προέρχονται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ ἐγκαταστάσεις ποὺ ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ περίπου πραγματοποιήθηκαν ἕως τὸ 1967. Στὸ σύνολό τους περίπου οἱ βιομηχανικὲς ἐπενδύσεις τῶν τελευταίων ἐτῶν εἶναι προσθηκῆς ἢ ἐπικτάσεις ἀπὸ ἐπιχειρήσεις ποὺ ὑπῆρχαν πρὶν ἀπὸ τὸ 1967.

Ὁ μέσος ρυθμὸς ἀνόδου τοῦ συνόλου τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων σέ σταθερές τιμές εἶναι 15,2% στὴν τετραετία 1963-66, 10% στὴν τετραετία 1967-70 ἢ 13,3% στὴν τετραετία 1968-71 μέ κάμψη σέ 5% στὴ διετία 1970-71 σύμφωνα μέ τὰ ἐντελῶς πρόσφατα στοιχεία.

4. Μεγάλῃ αὐξηση τῶν ἐγκρίσεων καί μείωση τῶν εἰσορῶν κεφαλαίων τοῦ Νόμου 2687/ 1953.

Στὴν τετραετία 1967-70 οἱ ἐγκρίσεις κατὰ τὴ διαδικασία τοῦ Νόμου 2687 τοῦ 1953, γιὰ τὴν προστασία ξένων ἐπενδύσεων στὴν Ἑλλάδα, ἔφθασαν τὰ 1700 ἑκατ. δολλ. περίπου γιὰ βιομηχανικὲς ἐπενδύσεις ἀπὸ τίς ἐξαγγελθεῖσες μεγάλες συμβάσεις, ἐνῶ οἱ λοιπὲς ἐγκρίσεις γιὰ μικρότερα ἔργα ἀνῆλθαν στὰ 700 ἑκατ. δολλ. περίπου. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ποσὸ δὲν ἀπέχει ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐγκρίσεων τῶν δεκατριῶν ἐτῶν 1954-66 (δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου 2687) συμπεριλαμβανομένων καί τῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ μεγάλες συμβάσεις. Ἄλλ' ἐνῶ οἱ ἐγκρί-

σεις είναι πολύ μεγαλύτερες μετά τό 1967 ή αντίστοιχη είσοδή κεφαλαίων είναι αίσθητά χαμηλότερη.

Τό σύνολο τών είσυχθέντων κεφαλαίων τής κατηγορίας αὐτῆς ὑπολογίζεται (Πίναξ 8) γιά τήν τετραετία 1967-70 σέ 298 ἢ μάλλον 241 ἑκατ. δολλ., ἄν ἀφαιρεθῇ ἡ ἀξία ἀεροσκαφῶν πού εἶχαν μισθωθῇ καί ὄχι ἀγορασθῇ, καί σέ 304 ἢ 257 ἑκατ. δολλ. γιά τήν τετραετία 1968-71. Τά ποσά αὐτά συγκοίνονται μέ αντίστοιχη είσοδή κεφαλαίων 340 ἑκατ. δολλ. στήν τετραετία 1963-66. (Οἱ ἐκτιμήσεις αὐτές εἶναι μεγαλύτερες ἀπό τίς προκύπτουσες ἀπό τά ἐπίσημα στοιχεῖα ὅπως ἐξηγεῖται στή σημείωση (α) τοῦ Πίνακος 8). Ἡ διαφορά εἶναι πολύ μεγαλύτερη μεταξύ τών καθαρῶν ὑπολοίπων, ἄν ἀφαιρεθοῦν δηλοδῇ τά ἐπαναπατριζόμενα κεφάλαια τής ἴδιας κατηγορίας. Ἡ καθαρῇ είσοδή ἀπό 304 ἑκατ. δολλ. στήν τετραετία 1963-66 μειώνεται σέ 176 ἑκατ. δολλ. στήν τετραετία 1968-71 (Πίναξ 8).

Ἡ μεγάλη μείωση στίς είσοδές αὐτές παρά τίς αὐξημένες ἐγκρίσεις δέν μπορεῖ νά ἐξηγηθῇ ἀπό χρονικές ὑστερήσεις μεταξύ ἐγκρίσεων καί ἐκτελέσεων. Ὅφειλεται βέβαιά κυρίως μέν στή ματαίωση τριῶν ἀπό τίς τέσσαρες μεγάλες συμβάσεις πού συνωμολόγησε ἡ σημερινή κατάσταση ἀλλά καί στήν ἐπιδίωξη, ὅπως φαίνεται, πολλῶν ξένων ἐπιχειρήσεων νά ἀποκτήσουν τίς ἀρχικές ἐγκρίσεις χωρίς νά ἔχουν λάβει ὁριστική ἀπόφαση γιά τήν πραγματοποίηση τών ἀντίστοιχων ἐπενδύσεων. Οἱ διαπιστώσεις αὐτές ὑποδηλοῦν μάλλον δισταγμό, παρά ἔντονο ἐνδιαφέρον γιά τήν ἀνάπτυξη ἐπιχειρηματικῶν ἐργασιῶν στήν Ἑλλάδα, μετά τό 1967.

Δημοσιονομικές ἐξελίξεις

Ἡ πορεία τής οἰκονομίας τά τελευταῖα χρόνια χαρακτηρίζεται ἀπό σημαντική ἐπιτάχυνση στήν αὐξηση τών δημοσιῶν δαπανῶν γιά τή στήριξη τής οἰκονομικῆς δραστηριότητος καί ἀναπλήρωση τής χαλαρώτερης αὐξητικῆς τάσεως στίς ἰδιωτικές ἐπενδύσεις. Ἡ ἔλλειψη δημοκρατικοῦ ἐλέγχου καθώς καί ἀδέσμευτης δημόσιας κριτικῆς διακρίνεται σέ ὀρισμένους ἀποφάσεις καί ἐξελίξεις τών τελευταίων ἐτῶν.

5. Ρήγματα στον προοδευτικό χαρακτήρα της φορολογίας του εισοδήματος και της περιουσίας.

Περί τό τέλος του 1967 έγινε μία γενική μείωση των συντελεστών του φόρου εισοδήματος που συνδυάστηκε με αυστηρότερη διαδικασία εισπράξεως των φόρων. Τό ίδιο έτος και στά άμέσως επόμενα, έγιναν φορολογικές μειώσεις και ρυθμίσεις που από τή φύση τους ώφελουν ιδίως όρισμένες οικονομικά ισχυρές ομάδες με σκοπό τήν προσέλκυση του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος.

Ή φορολογία των ποντοπόρων πλοίων μειώθηκε αίσθητά και για τά σκάφη τά μεγαλύτερα των 3000 κ.ο.χ. άποσυνδέθηκε από τις ακαθάριστες εισπράξεις και τήν κίνηση των ναύλων. Συγχρόνως καθιερώθηκε άπαλλαγή των μεγαλύτερων πλοίων από τή φορολογία κληρονομιών, δωρεών και προικών. Ή έκταση και ή φύση των μεταβολών αυτών πρέπει νά σταθμισθούν μέ τά αποτελέσματα για τήν ανάπτυξη του τόπου. Ό μέσος έτήσιος ρυθμός αύξησης των συναλλαγματικών εισπράξεων από "μεταφορές", δηλαδή κυρίως από τήν έμπορικη ναυτιλία, μειώθηκε από 14% περίπου στή τετραετία 1963-66 σέ 10,5% στή τετραετία 1963-66 μέ άπότομη άνοδο κατά 28,5% τό 1971, που οδηγεί σέ μέσο έτήσιο ποσοστό για τήν πενταετία 1967-71 περίπου ίσο πρós τό αντίστοιχο της τετραετίας 1963-66. Οι εισπράξεις από φόρους πλοίων μειώθηκαν άπότομα σέ λιγώτερο από τό 1/3, παρά τόν διπλασιασμό σχεδόν του έμπορικού στόλου υπό έλληνική σημαία μεταξύ 1966 και 1970. Ή ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσεως από τήν έλληνική πλοιοκτησία, όταν βέβαια έναρμονίζεται πρós τό έθνικό οικονομικό συμφέρον, και ή εγκατάσταση ναυτιλιακών γραφείων στον Πειραιά παρουσιάζουν ενδιαφέρον, καλύπτονται όμως από άλλες ειδικές ρυθμίσεις και είναι τουλάχιστον άβέβαιη ή συσχέτιση μέ τις άνωτέρω φορολογικές μεταβολές. Άπό τό σύνολο των έξαιρετικών αυτών ρυθμίσεων άπαράδεκτο πάντως είναι τό ρήγμα μέ τήν εξαίρεση των πλοίων από τή βασική οικονομική και κοινωνική άρχή της προοδευτικής φορολογίας κληρονομιών, δωρεών και προικών.

Τό άλλο παράδειγμα έξαιρετικών φορολογικών ρυθμίσεων είναι ή καθιέρωση μειωμένων άνωτάτων φορολογικών συντελεστών για τά εισοδήματα από μερίσματα. Η ρύθμιση αυτή, που άποτε-
λει σημαντική απόκλιση για την Ελλάδα, είχε σκοπό την ενίσχυ-
ση της κεφαλαιαγοράς. Η αξία όμως της προσφοράς νέων μη τρα-
πεζικών μετοχών ενώ ήταν 407 εκατ. δρχ. στην τετραετία 1963-66
δέν ήταν μεγαλύτερη από 361 εκατ. δρχ. στην τετραετία 1968-71.

Οι έξαιρετικές αυτές φορολογικές μεταχειρίσεις δέν
έναρμονίζονται με πρόσφατες (Δεκεμβρίου 1971) όπροσδόκητες
μεταβολές όπως είναι οι ακόλουθες: (α) ό καθορισμός παγίου
άνωτάτου φορολογικού συντελεστού στα μερίσματα των μετοχών
που δέν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο με αποτέλεσμα την
αύξηση της φορολογικής επιβαρύνσεως για τά εισοδήματα στα
όποία θά άντιστοιχούσε χαμηλότερος φόρος κατά τη γενική προο-
δευτική κλίμακα* (β) ή κατάργηση, χωρίς προειδοποίηση ή στα-
διακή προσαρμογή, των περισσότερών φορολογικών άτελειών και
δασμολογικών άπαλλαγών για τά κοινωνική ιδρύματα.

6. Αύξησης στις τρέχουσες δημόσιες δαπάνες: Αίσθητά
χαμηλότεροι ρυθμοί άνόδου για την παιδεία και τις
κοινωνικές υπηρεσίες σε σύγκριση με άλλες κατηγο-
ρίες δαπανών.

Τό μέσο έτήσιο ποσοστό αύξησης της δαπάνης για την
έκπαιδευση και τη δημόσια ασφάλεια στην τριετία 1967-69 ήταν ύψη-
λότερο από 21% κατά τις στατιστικές των έθνικών λογαριασμών
και του προϋπολογισμού. Τά άντίστοιχα ποσοστά αύξησης για
την ίδια περίοδο είναι 10% για την παιδεία (ή 7% για τη δαπά-
νη του Υπουργείου Παιδείας κατά τις στατιστικές του προϋπο-
λογισμού) και περίπου 7% για ύγεια και κοινωνικές υπηρεσίες
(ή 8% για τό σύνολο των δαπανών των Υπουργείων Κοινωνικών
Υπηρεσιών και Εργασίας κατά τις στατιστικές του προϋπολο-
γισμού).

Η σημαντική διαφορά στα ποσοστά αύξησης φαίνεται και στις μεταβολές των αντίστοιχων ποσοστών συμμετοχής στα σύνολα των τρεχουσών δαπανών του Δημοσίου. Μεταξύ των έτων 1966 και 1969 αύξήθηκε η συμμετοχή της δαπάνης για την άμυνα και τη δημόσια ασφάλεια ενώ μειώθηκαν τα ποσοστά συμμετοχής άλλων τρεχουσών δαπανών, μεταξύ των οποίων και για την παιδεία και δημόσια υγεία. Από τις υπάρχουσες ενδείξεις τα συμπεράσματα δεν θα είναι πολύ διάφορα για τη περίοδο 1967-70, αν ήταν διαθέσιμα τα στοιχεία για την πλήρη δημοσιονομική χρήση 1970.

7. Σημαντική αύξηση στο ρυθμό άνδρων των δημοσίων επενδύσεων, με ιδιαίτερα ταχεία επέκταση στα "νομαρχιακά έργα".

Ο ρυθμός αύξησης των δημοσίων επενδύσεων, σε τρέχουσες τιμές στην τριετία 1967-69 ήταν ανώτερος του 15% και έφθασε τό 16,5% στην τετραετία 1967-70. Το ποσοστό συμμετοχής του πλεονίσματος του τακτικού προϋπολογισμού αυξημένο με τα έσοδα από προηγούμενες επενδύσεις, στο σύνολο της επένδυσης της κεντρικής διοίκησης μειώθηκε σημαντικά. Το έλλειμμα της συνολικής δημοσιονομικής διαχείρισης καλύφθηκε στο μεγαλύτερο ποσοστό από έσωτερικό δανεισμό. Στην πενταετία που έληξε, τό συνολικό δημόσιο χρέος υπερδιπλασιάστηκε, από 32.000 εκ.δρχ.περίπου στο τέλος του 1966 σε 70.000 εκ.δρχ.περίπου στο τέλος του 1971.

Υψηλός είναι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης τα τελευταία έτη των δαπανών για ενεργειακά και τηλεπικοινωνιακά έργα. Ειδικότερα ύψηλός όμως είναι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης (περίπου 50%) των δαπανών για νομαρχιακά έργα. Οι επενδύσεις αυτές έχουν άναμφισβήτητα κοινωνική σημασία, αν και τα μικρά κοινωνοφελή έργα, που αποτελούν μεγάλο μέρος της κατηγορίας αυτής, είχαν θεωρηθί στο παρελθόν μικρής παραγωγικής αλλά μεγάλης προπαγανδιστικής σημασίας. Το έπιχείρημα ότι πρόδγουν την τοπική αυτοδιοίκηση είναι άμφίβολης άξιας, αν ληφθί υπ' όψει ότι μετά τό 1967 οι τοπικοί άρχοντες διορίζονται, δέν εκλέγονται.

8. Έξωτερικά δάνεια έργολάβων, με την έγγυηση του Δημοσίου και της Τραπεζής Ελλάδος, για δημόσιες επενδύσεις.

Πρίν από τό 1967 τό μισό περίπου του συνολικού δημοσιο-νομικού έλλειμματος είχε καλυφθή από μακροπρόθεσμο δημόσιο έξωτερικό δανεισμό. Μετά τό 1967 οί έξωτερικοί πόροι περιορί-στηκαν περίπου στο $\frac{1}{4}$ του έλλειμματος της συνολικής δημοσιο-νομικής διαχειρίσεως (για τρέχουσες δαπάνες και επενδύσεις). 'Ο έξωτερικός δανεισμός μετά τό 1967 είχε τή μορφή δανείων που συνολογούσαν στο έξωτερικό έργολάβει δημοσίων έργων, με προθεσμία έξοφλήσεως συνήθως πέντε έτη και πραγματική επιβά-ρυνση σχεδόν 10%. Τά δάνεια αυτά είχαν τήν έγγυηση του Δημο-σίου και της Τραπεζής της 'Ελλάδος. 'Η μέθοδος αυτή για τή χρηματοδότηση των δημοσίων επενδύσεων είναι αντίθετη προς βασικές αρχές διαχειρίσεως και έλέγχου με τά ακόλουθα σημαντι-κά μειονεκτήματα: (α) οί όροι δανεισμού ήταν έντελώς απρόσφο-ροι για έργα ύποδομής από τά οποία ή όφέλεια μπορεί ν' αναμέ-νεται μόνο σε μακρά χρονικά διαστήματα* (β) ή άνάθεση των έργων με πρωταρχικό κριτήριο τήν εξασφάλιση και προσφορά δα-νείων από τό έξωτερικό καταλήγει σε μεγαλύτερη δαπάνη για τό ίδιο έργο (κατά 20-30% σύμφωνα με όρισμένες εκτιμήσεις) σε σύγκριση με τή δαπάνη που θά μπορούσε νά προκύψη από μειοδο-τικό διαγωνισμό.

'Ανάλογη περίπτωση ρύθμιση εφαρμόστηκε και για τή μεγάλη δδική άρτηρία "Εγνατία" στη Βόρειο 'Ελλάδα. 'Αντί νά χρηματο-δοτηθή τό μεγάλο αυτό έργο από τήν Εύρωπαϊκή Τράπεζα 'Επενδύ-σεων με πλήρη διαχωρισμό της έποπτείας από τήν εκτέλεση, στη σχετική σύμβαση ή ανάδοχος εταιρεία ανέλαβε τή χρηματοδότηση και έποπτεία του έργου με δικαιώματα υπεργολαβίας και προμή-θειας έξοπλισμού ενώ ή άμοιβή της καθορίστηκε σε ποσοστό της συνολικής δαπάνης. Παρά τίς άσυνήθιστες αυτές ρυθμίσεις, τουλάχιστον για τήν 'Ελλάδα, φαίνεται ότι ή ανάδοχος εταιρεία δέν κατόρθωσε νά εξασφάλιση τήν άναγκαία χρηματοδότηση στο έξωτερικό.

9. Εύρετα στήριξη δημολογιακών δανείων από τραπεζικό σύστημα.

Σε σημαντική έκταση οι επενδύσεις τόσο της κεντρικής διοικήσεως όσο και της ΔΣΗ καλύφθηκαν από δημολογιακά δάνεια. Οι νέες όμως εκδόσεις σε μεγάλη έκταση συνδυάστηκαν με έκτακτα μένη στήριξη της αγοράς από το τραπεζικό σύστημα. Σε σχέση προς την καθαρή αύξηση των δημολογιακών εκδόσεων του Δημοσίου και της ΔΣΗ (μετά την αφαίρεση των χρεωλυσιών για έκδοξη παλαιότερων δανείων) η αντίστοιχη παρέμβαση έφθασε σε 49% στην τετραετία 1968-71 (ή 63% στην τριετία 1969-71) σε σύγκριση προς 26% στην τετραετία 1963-66 (ή 16% στην τριετία 1964-66).

Οι διαπιστώσεις αυτές, που δέν είναι εφρύτερα γνωστές, καθιστούν αμφίβολης αξίας τις δημόσιες ανακοινώσεις υπευθύνων που εξαίρεται "... η άθρόα και μαζική προσέλευση των Έλλήνων προς έγγραφην ..." και η "υπεριάλυψις του δανείου" με "συμμετοχήν των χαμηλοτέρων εισοδήματος, αποταμιευτών εκ των εύρων λαϊκών στρωμάτων". (Βλ. Έφημερίδες 19 Νοεμβρίου 1971).

10. Μεγάλη επιτάχυνση στην αύξηση του τραπεζικού δανεισμού, με βαθύτερη άνοδο των ιδιωτικών επενδύσεων.

Η επέκταση της συνολικής ζητήσεως επιδιώχθηκε και με μεγάλη επέκταση του τραπεζικού δανεισμού. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξσεως των τραπεζικών πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα αύξήθηκε από 14% στην τετραετία 1963-66 σε 19% στην τετραετία 1967-70 και 22% ή 22,5% στις διετίες 1969-70 ή 1970-71 (Πίναξ 6). Πρίν από τό 1967 ο ρυθμός αύξσεως της τραπεζικής χρηματοδοτήσεως προς τον ιδιωτικό τομέα ήταν κατά τό $\frac{1}{3}$ περίπου άνώτερος του αντίστοιχου ρυθμού αύξσεως του άκαθαρίστου έθνικοϋ προΐόντος (σε τρέχουσες τιμές) καθώς και του ρυθμού άνάδοι της βιομηχανικής παραγωγής, αίσθητά χαμηλότερος όμως από τό ρυθμό αύξσεως των ιδιωτικών επενδύσεων

παγίου κεφαλαίου (σέ τρέχουσες τιμές). Μετά τό 1967, στήν τετραετία 1967-70 καί στίς διετίες 1969-70 καί 1970-71) ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμός αύξήσεως τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως πρὸς τόν ἰδιωτικό τομέα ἦταν περισσότερο ἀπὸ διπλάσιος τῶν ἀντιστοιχῶν ρυθμῶν αύξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος καί τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καί σημαντικά ἀνώτερος τῶν ἀντιστοιχῶν ρυθμῶν αύξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου σέ τρέχουσες τιμές, μέχρι πέραν τοῦ διπλασίου στή διετία 1970-71. Οἱ σχέσεις αὐτές δηλοῦν ὅτι παρά τούς πολύ ὑψηλότερους ρυθμούς αύξήσεως τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ μετά τό 1967, οἱ ἀντίστοιχοι ρυθμοί ἐπεκτάσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἶναι ἀντιθέτως χαμηλότεροι.

Τό τελευταῖο αὐτό συμπέρασμα ἐνισχύεται καί ἀπὸ τήν σημαντική αύξηση τοῦ ποσοστοῦ καλύψεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ δάνεια καί πιστώσεις τοῦ ἑλληνικοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καί ἀπὸ τό ἐξωτερικό. (Πίναξ 7). Τό ποσοστό τοῦ μακροπροθέσμου ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, μέ καί χωρίς κατοικίες, ἐμφανίζει μεγάλη αύξηση μεταξύ τῆς τετραετίας 1963-66 καί τῆς τετραετίας 1967-70. Ἡ αύξηση αὐτή συνεχίζεται ἔντονη καί στίς διετίες 1969-70 καί 1970-71 μέχρι ποσοστῶν κατὰ τά 2/3 μεγαλυτέρων ἢ διπλασίων σέ σύγκριση πρὸς τά ποσοστά τῆς περιόδου 1963-66. Ἄν συνυπολογισθοῦν καί οἱ γνωστές μορφές πιστοδοτήσεως ἀπὸ τό ἐξωτερικό, συγκεκριμένα μέ κεφάλαια κατὰ τή διαδικασία τοῦ Νόμου 2687/1953 ἢ μέ προθεσμιακοὺς διακανονισμούς, τά ποσοστά μεταξύ 1963-66 καί 1970-71 αύξάνουν κατὰ 50% ἢ περισσότερο.

Οι διαπιστώσεις αυτές υποδηλοῦν μικρότερη καί μειούμενη ποσοστιαία συμμετοχή επιχειρηματικῶν κεφαλαίων στὶς ἐπενδύσεις μετὰ τὸ 1967 καί ἐπομένως ἀσθενέστερη ἀνάληψη κινδύνων γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν ἀναλαμβανομένων πρωτοβουλιῶν ἀλλὰ καί περιορισμὸ τῆς δανειοληπτικῆς ἱκανότητος γιὰ μελλοντικὲς επιχειρηματικὲς ἐξορμήσεις.

Νομισματικές ἐξελίξεις καί τιμές

11. Ἐπιτάχυνση στὴν αὐξηση τῆς προσφοράς χρήματος συμπεριλαμβανομένων ὅλων τῶν καταθέσεων.

Ἡ μεγάλη αὐξηση τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων, κυρίως ταμειευτηρίου τὰ τελευταῖα χρόνια συνδυάζεται μετὰ τὴν ἀντίστοιχα μεγάλη ἐπέκταση τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ τὰ τελευταῖα πέντε χρόνια. Ἡ ἐπιτάχυνση στὴν ἄνοδο τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων συνδέεται βέβαια μετὰ τὴν ἄνοδο τοῦ ἀστικοῦ εἰσοδήματος καί μετὰ τὸ σχετικὸ κορεσμὸ στὶς ἀγορὲς ἀκινήτων ἀλλὰ καί μετὰ τὴ γνωστὴ ἀλληλεξάρτηση μεταξὺ ἐπεκτάσεως τραπεζικῶν χορηγήσεων καί τῆς αὐξήσεως τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων, μέσα σὲ μιὰ ἀνακυκλωτικὴ διαδικασία.

Τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν νομισματικῶν ἐξελίξεων μετὰ τὸ 1967 εἶναι ἡ αὐξηση τῆς σ υ ν ο λ ι κ ῆ ς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας, ἂν μετρηθῇ μετὰ τὸ ποσοστὸ τῆς συνολικῆς προσφοράς χρήματος (κερμάτων, τραπεζογραμματίων καί συνόλου καταθέσεων) στὸ ἀκαθάριστο ἐθνικὸ προϊόν σὲ τρέχουσες τιμές. Τὸ ποσοστὸ αὐτὸ αὐξήθηκε ἀπὸ μέσο ἐπίπεδο τὸ 1963-66 43% σὲ μέσο ἐπίπεδο 52,5% στὴν περίοδο 1967-70 ἢ 56,7% στὴν περίοδο 1968-71 μετὰ τὴν αὐξηση τὰ τελευταῖα χρόνια μέχρι 58% περίπου τὸ 1970 καί 64% τὸ 1971. Οἱ μεταβολὲς αὐτὲς συνοδεύονται μετὰ αἰσθητὰ μικρότερη αὐξηση τῆς παραγωγῆς καί τῶν ἐπενδύσεων καί μετὰ μεγάλη διεύρυνση τοῦ ἐλλείμματος ἀπὸ τίς τρέχουσες συναλλαγές.

12. Ρυθμός αύξησης τιμών.

Ἡ μέση ἐτήσια ποσοστιαία αύξηση τοῦ ἐπίσημου δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ (μέσα ἐτήσια ἐπίπεδα) εἶναι περίπου 2% στήν πενταετία 1967-71 καί 3% περίπου στή διετία 1970-71. Οἱ ἀντίστοιχοι ρυθμοί εἶναι περίπου 3% γιά τήν τετραετία 1963-66 καί περίπου 2% γιά τήν δεκαετία 1957-66. Ἡ ἀνοδική τάση τοῦ ἐπίσημου δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ σέ μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα ἦταν γενικά χαμηλή στήν Ἑλλάδα ἀπό τά μέσα τῆς δεκαετίας 1950. Εἶναι διεθνῶς γνωστό ὅτι ἡ ἐσωτερική καί ἐξωτερική νομισματική ἰσορροπία ἐξασφαλίστηκαν στήν Ἑλλάδα ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1950 καί ἐνισχύθηκαν ἀπό διάφορες κατευθύνσεις στή δεκαετία 1957-66, μέ ἐξαφάνιση σχεδόν τό 1966 τῆς τάσεως γιά ἀποθησαύριση χρυσῶν λιρῶν, πού κληρονομήθηκε ἀπό τή κατοχή. Εἶναι ὅμως σημαντική ἡ διαφορά μεταξὺ νομισματικῆς σταθερότητος μέ ἰσορροπημένη τή "βασική" σχέση ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀφ' ἐνός καί σχετικῆς σταθερότητος τιμῶν πού συνδυάζεται ὅμως μέ ὀφληδὺ καί ἀξαναδόμενο "βασικό" ἔλλειμμα στό ἰσοζύγιο πληρωμῶν καί μέ ἐξισορρόπηση τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν μέ "χειρισμούς ἀνάγκης", ὅπως ἐξηγεῖται λεπτομερέστερα στίς ἐπόμενες παραγράφους.

Τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1972 οἱ τιμές ἐμφανίζουν αἰσθητές αὐξήσεις, ὅπως προκύπτει καί ἀπὸ ἀνακοινώσεις ἐκπροσώπων τῆς καταστάσεως. (Οἱ τιμές χονδρεμπορίου ὁρισμένων βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς ὅπως τὰ φασόλια, τό κρέας ἀμνοῦ, καί κατεψυγμένο, καί ὁ βακαλάος ἐμφανίζουν στόν Πίνακα 59 τοῦ Μηνιαίου Στατιστικοῦ Δελτίου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος αὐξήσεις μεταξύ 10 καί 20% μεταξύ Φεβρουαρίου 1971 καί Φεβρουαρίου 1972 μέ ἐπιτάχυνση τοῦς τελευταίους μῆνες). Οἱ ὀφωτικές αὐτές τάσεις ὀφείλονται σέ περισσότερα αἷτια. Σημαντική εἶναι ἡ ἐπίδραση ἀπὸ τήν ἀνοδο πολλῶν διεθνῶν τιμῶν σέ συνδυασμό μέ τή μείωση τῆς ἰσοτιμίας τῆς δραχμῆς μαζί μέ τό δολλάριο σέ σχέση πρός διάφορα εὐρωπαϊκά νομίσματα καί τό ἰαπωνικό, κατὰ ποσοστά 7,5 μέχρι 16,9%. Τήν ὀφωτική τάση ἐνισχύει ἔμμεσα καί ἡ ἐντονη ἄνοδος τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν στό χρηματιστήριο ἀλλά καί ἄλλων περιουσιακῶν στοιχείων, πού δέν εἶναι ὄσχετη πρός τή μεγάλη ἐπέκταση τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ καί τῆς ρευστότητος. Ἡ συγκράτηση τῶν τιμῶν δέν πραγματοποιεῖται μέ ἀπειλές καί ἀστυνομικά μέτρα. Εἶναι πρόβλημα βαρύτερης ἐκτιμήσεως τῶν συνθηκῶν λειτουργίας καί ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας τῆς οἰκονομίας μέ ἀνεμπόδιση διοχέτευση τῆς ζήτησεως πρός τό ἐξωτερικό.

13. Διευρύνση οικονομικῶν ἀνισοτήτων.

- α. Αύξηση ἀποστάσεως μεταξύ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἀπὸ ἀγροτικές καὶ ἀπὸ ἀστικές δραστηριότητες.

Ἡ ἐπιβράδυνση στὴν αὐξηση τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ ἀγροτικές δραστηριότητες ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴ μείωση τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἀπὸ ἀγροτικές δραστηριότητες, παρὰ τὴ σοβαρὴ μείωση τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴ μετανάστευση. Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1971 γιὰ οἰκισμοὺς μέχρι 2.000 κατοίκων, προκύπτει ὅτι ἡ αὐξηση τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἀπὸ ἀγροτικές δραστηριότητες στίς τετραετίες 1963-66 καὶ 1968-71 ἦταν ἀντίστοιχα 11% καὶ 6% σὲ τρέχουσες τιμές. (Πίναξ 2). Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἀστικοῦ (μὴ ἀγροτικοῦ) εἰσοδήματος σὲ τρέχουσες τιμές ἦταν περίπου ὁ ἴδιος (9,3) πρὶν καὶ μετὰ τοῦ 1967, ἀπὸ τὴ συσχέτιση τῶν ρυθμῶν προκύπτει αὐξηση τῆς διαφορᾶς σὲ βάρος τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἀπὸ ἀγροτικές δραστηριότητες.

β) Οἱ μέσοι ἐτήσιοι ρυθμοὶ αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν (ὀνομαστικῶν) ἀποδοχῶν ὀρισμένων μεγάλων κατηγοριῶν μισθωτῶν, ὥπως εἶναι οἱ δημόσιοι πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν, ἐπιχειρήσεων καὶ τραπεζῶν εἶναι αἰσθητὰ χαμηλότεροι στὴν τετραετία 1967-70 σὲ σύγκριση πρὸς τὴν τετραετίαν 1963-66 (Πίναξ 3, λείπουν στοιχεῖα τοῦ 1971 γιὰ τὴν ἐκτίμηση τῶν ρυθμῶν τῆς τετραετίας 1968-71). Τὰ κατώτατα ἡμερομίσθια (ἀρρένων) ἐμφανίζουν μέσο ρυθμὸ 8,4 στὴν τετραετία 1967-70 ἐξ αἰτίας δύο αὐξήσεων μέσα στὸ 1967, πρὶν καὶ μετὰ τὴν 21 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους ἐκεῖνου. Ὁ μέσος αὐτὸς ρυθμὸς συγκρίνεται μὲ 8% γιὰ τὴν τετραετία 1963-66 καὶ 5,2% γιὰ τὴν τετραετία 1968-71. Οἱ ρυθμοὶ αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων στὴ βιομηχανία εἶναι γενικὰ κατώτεροι στὴν τετραετία 1968-71 σὲ σύγκριση πρὸς τίς τετραετίες 1967-70 καὶ 1963-66, ἂν καὶ οἱ διαφορές δὲν εἶναι μεγάλες. Ἡ τάση πρὸς μέση ἐτήσια αὐξηση τῶν χρηματικῶν μισθῶν μεταξύ 6 καὶ 7% γιὰ μεγάλες κατηγορίες μισθωτῶν, σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄνοδο τῆς ἀστικής ἀπασχολήσεως κατ' ἀνώτατο ποσοστὸ γύρω στὸ 3,5% καὶ μὲ μέση ἐτήσια ποσοστιαία αὐξηση τοῦ συνολικοῦ ἀστικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 11,5% ὑποδηλοῦν τάση μειώσεως τῆς συμμετοχῆς τοῦ μισθωτικοῦ εἰσοδήματος στὸ συνολικὸ ἀστικὸ εἰσόδημα. Ἡ ἐπιτάχυνση στὴν αὐξηση τῶν τιμῶν μᾶλλον θὰ ἐνισχύσῃ τὴν τάση αὐτή.

γ) Οἱ ἐξαιρετικές φορολογικὲς ρυθμίσεις σὲ ὄφελος ὀρισμένων οἰκονομικῶν ἱσχυρῶν ὁμάδων, μᾶλλον διευρύνουν τὴν οἰκονομικὴ ἀνισότητα μετὰ τὴν πληρωμὴ τῶν φόρων.

Τό Ισοζύγιο πληρωμών

14. Διεύρυνση έλλειμματος από τρέχουσες συναλλαγές και "βασικοῦ" έλλειμματος στο Ισοζύγιο πληρωμών.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των συνολικῶν εισπράξεων από εξαγωγές και άδηλες συναλλαγές ήταν περίπου 13,75% στην τετραετία 1963-66 και συγκρίνεται πρὸς 10,6% στην τετραετία 1967-70. Τό 1971 ἡ έντονη επέκταση τῆς τουριστικῆς κινήσεως και οἱ έκτακτες διεθνεῖς νομισματικές συνθήκες τοῦ 1971 εἶχαν σάν αποτέλεσμα τήν ἀπέτομη άνοδο τῶν άδηλων εισπράξεων κατά 33%, δηλαδή κατά ποσοστό τριπλάσιο ἀπό τό μέσο ποσοστό τῆς 1967-70 και τῇ διαμόρφωση μέσου ετήσιου ρυθμοῦ 14,2 γιά τήν τετραετία 1968-71. Ἡ εξέλιξη όμως αὐτή στίς συνολικές συναλλαγματικές εισπράξεις συνδυάζεται μέ σημαντική ἐπιβράδυνση τῶν εισπράξεων ἀπό εξαγωγές (πού ὀφείλεται γιά τό 1971 στήν ἀναστολή τῶν εξαγωγῶν νικελίου). Ο μέσος ρυθμός άνόδου τῶν εξαγωγῶν στην τετραετία 1963-66 ἦταν 13,5%, ένῳ γιά τήν τετραετία 1967-70 ἦταν 11,1% και γιά τήν τετραετία 1968-71 εἶναι 8,5%.

Οἱ μεταβολές αὐτές τῶν συναλλαγματικῶν εισπράξεων και ἡ σταθερότης περίπου στό ρυθμό αύξησης τῶν πληρωμῶν γιά εισαγωγές εἶχε σάν αποτέλεσμα τή σημαντική αύξηση τοῦ έλλείμματος ἀπό τρέχουσες (δηλαδή τῆς διαφορᾶς μεταξύ εισαγωγῶν και άδηλων τρέχουσες συναλλαγές) ἀπό 264 έκατ. δολλάρια τό 1966 σέ 343 έκατ. δολλάρια τό 1969, 414 έκατ. δολλ. τό 1970 και 361 έκατ. δολλ. τό 1971. Οἱ εξελίξεις αὐτές καθιστοῦν λίγο πιθανή τήν πραγματοποίηση τῆς προβλέψεως τῶν ὑπευθύνων γιά μείωση κατά 10% τοῦ έλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν τό 1972 σέ σχέση μέ τό 1966.

Ἡ ἀνάλυση τῶν εξελίξεων στο Ισοζύγιο πληρωμῶν γίνεται συνήθως σέ ἀναφορά μέ τήν κίνηση τοῦ έλλείμματος ἀπό τρέχουσες συναλλαγές σέ σχέση πρὸς τήν καθαρή είσοδή μακροπροθέσμων

κεφαλαίων, χωρίς δηλαδή νά λαμβάνονται υπ'όψει βραχυπρόθεσμοι δανεισμοί καθώς και άλλοι δικαιονομισμοί από τίς νομισματικές άρχές. Μέ τήν ίδια αυτή μέθοδο ή είκων του έλληνικού ισοζυγίου πληρωμών εμφανίζει έντονα δυσμενή εξέλιξη τά τελευταία χρόνια. "Όπως προκύπτει από τίς στατιστικές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), ή "βασική" θέση του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδος από πλεόνασμα στή συνολική περίοδο 1960-66 μεταστρέφεται σέ έλλειμμα στίς περιόδους μετά τό 1967. (Βλ. Έτήσιες Έκθέσεις ΔΝΤ 1970 σελ. 101, 1971 σελ. 199). Τό μέσο έτήσιο έλλειμμα της τετραετίας 1967-70 είναι 67 εκατ. δολλ. καί αύξάνεται σέ 101 εκατ. δολλ. περίπου στήν τετραετία 1968-71, οι δέ άριθμοί αυτοί συγκρίνονται μέ αντίστοιχο υπολογισμό γιά τό 1971 145 εκατ. δολλ.

Η εξέλιξη αυτή είναι ένδεικτική της σημαντικής διευρύνσεως του έλλειμματος από τρέχουσες συναλλαγές χωρίς αντίστοιχη αύξηση της συνολικής καθαρής είσοδης μακροπρόθεσμου κεφαλαίου ποθ θά ήταν ή σωστή καί γόνιμη μορφή χρηματοδοτήσεως μιας άναπτυσσομένης οικονομίας.

15. Άπώλεια συναλλαγματικών πόρων 400 εκατ. δολλ. περίπου καί αντίστοιχος μεσοπρόθεσμος ή βραχυπρόθεσμος δανεισμός.

Οι εξελίξεις στό ισοζύγιο πληρωμών δέν είναι άσχετες μέ τή σημαντική άνάσχεση της αύξητικής τάσεως μετά τό 1967 άρισμένων κατηγοριών άδήλων εισπράξεων. Ο ρυθμός άνόδου γιά τό σύνολο των άδήλων τρεχουσών εισπράξεων ήταν 13,8% στήν τετραετία 1963-66 καί μειώθηκε σέ 10,5% στήν τετραετία 1967-70. Η μείωση ήταν πολύ μεγάλη στίς εισπράξεις από τόν τουρισμό από 18% στήν τετραετία 1963-66 σέ 8% στήν τετραετία 1967-70. Είναι άξιο προσοχής όμως έτι καί ό ρυθμός αύξήσεως των ναυτιλιακών εισπράξεων ήταν 10,5% στήν τετραετία 1967-70, καί 13,8% στήν τετραετία 1963-66 (παρά τίς φορολογικές ρυθμίσεις του 1968). Η κάμψη αυτή των ποσοστών αύξήσεως άνακτήθηκε

σχεδόν για όλες τις κατηγορίες των άδελφων εισπράξεων με τη μεγάλη αύξηση του 1971. Μόνη εξαίρεση αποτελούν οι εισπράξεις από τον τουρισμό που για το σύνολο της πενταετίας από το 1967 μέχρι και το 1971 είναι χαμηλότερες κατά 200 εκατ. δολλ. περίπου από τις εισπράξεις που θα είχαν πραγματοποιηθεί μ' ένα μέσο ρυθμό αύξησης όχι κατώτερο του 18%, έστω και με κυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο. 'Η διαφορά αυτή των 200 εκατ. δολλ. αποτελεί απώλεια, τουλάχιστον έως τώρα, για την ελληνική οικονομία και οφείλεται κυρίως στην αντίδραση των χωρών της Δτικής Βύρωπης στην άναστολή των δημοκρατικών διαδικασιών από τον 'Απρίλιο του 1967. (Χαρακτηριστική είναι η άκλόουθη κίνηση των τουριστικών εισπράξεων το 1967 και 1968 στην 'Ελλάδα, Τουρκία και Γιουγκοσλαβία: 'Ελλάς: 1967 - 11%, 1968 -6% Τουρκία: 1967 6%, 1968 66% Γιουγκοσλαβία: 1967 20%, 1968 25%. Βλ. 'Ο Παρατηρητής του ΟΟΣΑ, 'Αριθ. 42, 'Οκτώβριος 1969, σελ. 35)

'Η 'Ελλάς στερήθηκε επίσης συναλλαγματικών πόρων άλλων 200 εκατ. δολλ. περίπου σέ διάστημα 5 ετών περίπου μετά το 1967, από την άναστολή της εφαρμογής μεγάλων τμημάτων της Συμφωνίας Συνδέσεως με την Βύρωπαϊκή Κοινότητα. 'Η διακοπή της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου Χρηματοδοτήσεως (Άριθ. 19) της Συμφωνίας αυτής είχε σαν αποτέλεσμα όχι μόνο τη μή χορήγηση του υπολοίπου των 55 εκατ. δολλ. από το αρχικό ποσό δανεισμού 125 εκατ. δολλ. αλλά και τη ματαίωση της διαπραγματεύσεως για την άνανέωση του χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου που έλλογα (έάν κρίνη κανείς και από την περίπτωση της Τουρκίας) θα έπρεπε να άναμένεται για μεγαλύτερο ποσό. Οι εκτιμήσεις αυτές θα έπρεπε να περιλάβουν και πρόβλεψη για την τετραετία ή πενταετία από την ένίσχυση της ελληνικής γεωργίας σέ πλαίσιο της άγροτικής άναρμονίσεως.

'Η στέρηση έξωτερικών πόρων συνολικού ποσού 400 εκατ. δολλ. από τις δυό πιο πάνω αίτίες αντιστοιχεί στους έκτακτους δανεισμούς μέσης και βραχείας προθεσμίας που χρειάστηκαν για να εξασφαλισθί ή συνολική ίσορροπία σέ ίσοζύγιο πληρωμών. Οι έκτακτες αυτές χρηματοτήσεις που αποτελούν "χειρισμούς άνάγκης"

περιλαμβάνουν τις έξής ειδικότερες ρυθμίσεις. (Πίνακ 8).

α) Μεγάλες αύξήσεις στις πιστώσεις προμηθευτών για εισαγωγές που είναι γνωστό ότι αποτελούν μία από τις λιγότερο όγιτες μορφές χρηματοδότησης της οικονομικής ανάπτυξης. Το σύνολο των όφειλών από πιστώσεις προμηθευτών στο τέλος του 1971 φθάνει τά 603 εκατ. δολλ. Στην περίοδο 1968-71 ή αύξηση των όφειλών αυτής της κατηγορίας ήταν 2 ¹/₂ φορές μεγαλύτερη της αντίστοιχης αύξησης στην τετραετία 1963-66. Τολάχιστον 100 εκατ. από την αύξηση κατά 355 πρέπει να θεωρηθούν "υπερβάλλουσα" αύξηση καί επομένως "χειρισμός ανάγκης".

β) Μεταφορές από τό ειδικό ταμείο χρυσών λιρών που από τά στοιχεία που δημοσιεύονται στις εκθέσεις του Όργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας καί Άναπτύξης υπολογίζεται ότι υπερέβησαν τά 100 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1967-70 ή 65 εκατ. δολλ. για την τετραετία 1968-71 σέ σύγκριση πρός 22,4 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1963-66.

γ) Δάνεια έργολάβων μέ την έγγυηση του Δημοσίου καί της Τραπέζης Ελλάδος συνολικού ποσού 137 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1967-70 ή 152 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1968-71 τά περισσότερα μέ περίοδο έξοφλήσεως 5 έτων καί πραγματική επιβάρυνση σχεδόν 10%.

δ) Δάνειοι διάφοροι της Τραπέζης Ελλάδος, υπολογιζόμενοι σέ 125 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1967-70 ή 286 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1968-71. Νέο δάνειο άλλων 30 εκατ. δολλ. της Τραπέζης Ελλάδος ανακοινώθηκε πριν δύο μήνες. Στην κατηγορία αυτή ανήκει για την περίοδο πριν από τό 1967 ο δανεισμός του Δημοσίου τό 1966 για 30 εκατ. δολλ. από τό Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.

Τό σύνολο των διακανονισμών αυτών πλησιάζει τά 440 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1967-70 ή τά 600 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1968-71 καί συγκρίνεται μέ αντίστοιχο ποσό 44,3 εκατ. δολλ. στην τετραετία 1963-66.

Ἡ ἔκταση τῆς προσφυγῆς σέ "χειρισμούς ἀνάγκης" γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν ἀπαραιτήτων συναλλαγματικῶν πόρων εἶναι ἐνδεικτικὴ τοῦ προβλήματος ποὺ ὑπάρχει τώρα στὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν καὶ τῶν περιοριστικῶν ἐπιδράσεων ποὺ θὰ γίνουν αἰσθητές πάνω στὴ μελλοντικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας, ἰδιαίτερα ὅταν θὰ ἀρχίσουν οἱ ἐπιστροφές τῶν μεσοπροθέσμων δανείων τῶν τελευταίων ἐτῶν.

16. Διπλάσιασμός ἐξωτερικοῦ χρέους.

Ἡ ἐξέλιξη στὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν καὶ ἡ ἔκταση τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ εἶναι ἐκδηλῶν στὴ διαπίστωση ὅτι τὸ συνολικὸ χρέος πρὸς τὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ 1.100 ἐκατ. δολλ. περίπου στὸ τέλος τοῦ 1966 ὑπολογίζεται κοντὰ στὰ 2.400 ἐκατ. δολλ. στὸ τέλος τοῦ 1971. Ἡ αὐξηση συνδέεται καὶ μὲ σημαντικὴ ἀλλαγή στὴ σύνθεση τῶν ὀφειλῶν μὲ αὐξηση τῶν υποχρεώσεων ἀπὸ δανεισμούς μέσης καὶ βραχείας προθεσμίας.

Μεταξὺ τῶν μεθόδων ποὺ χρησιμοποιήθηκαν τὰ δύο τελευταῖα χρόνια γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν περιλαμβάνεται καὶ ἡ προσέλκυση καταθέσεων σὲ ἐξωτερικὸ συνάλλαγμα, ποὺ ἔχουν προθεσμία ἀναλήψεως μικρότερη τῶν 12 μηνῶν κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος. Οἱ καταθέσεις αὐτές πραγματοποιοῦνται ὑπὸ εἰδικούς ὅρους μὲ ἐξουσιοδότηση τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος νὰ καταβάλλη προμήθεια σὰν ἓνα πρόσθετο κίνητρο στὶς ἐμπορικὲς τράπεζες γιὰ τὴν προσέλκυση τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι αὐτὸ γίνεται σὲ μιὰ περίοδο ὅπου τοιοῦτου εἴδους βραχυπρόθεσμα κεφάλαια εἶναι ἀνεπιθύμητα στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χώρες. Στὸ διάστημα τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν 1970 καὶ 1971 οἱ καταθέσεις αὐτές αὐξήθηκαν κατὰ 150 ἐκατ. δολλ. Ὑπολογίζεται ὅτι τὸ μισθὸ περίπου τῶν καταθέσεων αὐτῶν μαζί μὲ τὸ δάνειο 60 ἐκατ. δολλ. τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνονται στὴν αὐξηση τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τὸ 1971.

17. Αύξηση συναλλαγματικού αποθέματος και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις σε ξένο συνάλλαγμα.

Τό επίσημο συναλλαγματικό απόθεμα που περιλαμβάνει και τό μερίδιο της 'Ελλάδος σε χρυσό στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αλλά όχι τό ειδικό ταμείο χρυσών λιρών στην Τράπεζα της 'Ελλάδος, αύξήθηκε απότομα τό 1971 σε 503 εκατ. δολλ. που συγκρίνεται πρός 273 εκατ. δολλ. στο τέλος του 1966.

'Η αύξηση είναι από πολλών απόψεων σύμπτωμα της αύξησης και ανακατανομής της παγκοσμίου ρευστότητας. Χαρακτηριστικό είναι ότι τό σύνολο των αποθεμάτων των "λοιπών ανεπτυγμένων περιοχών" στις στατιστικές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου υπερβυλασιάζστηκαν από 6.210 εκατ. δολλ. στο τέλος του 1966 σε 13.135 εκατ. δολλ. στο τέλος του 1977 (μέ εξαπλάσιασμός του αποθέματος της Τουρκίας από 131 εκατ. δολλ. στο τέλος του 1966 σε 773 εκατ. δολλ. στο τέλος του 1971).

Γιά τήν μεταβολή του ελληνικού αποθέματος ή εικών είναι πληρέστερη εάν στο επίσημο απόθεμα προστεθ ή τό ειδικό απόθεμα χρυσών λιρών της Τραπεζής της 'Ελλάδος. Τό μέγεθος του αποθέματος αυτού προκύπτει τώρα από τά δημοσιευόμενα στοιχεία στους πίνακες των εκθέσεων γιά τήν 'Ελλάδα του 'Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και 'Αναπτύξεως. Σύμφωνα μέ έκτιμήσεις που βασικά στηρίζονται στα στοιχεία αυτά, θά πρέπει τό επίσημο απόθεμα νά αύξηθ ή σε 533 εκατ. δολλ. περίπου γιά τό τέλος του 1971 και σε 353 εκατ. δολλ. γιά τό τέλος του 1966. Τό μέγεθος και ή επάρκεια του συναλλαγματικού αποθέματος προκύπτει κυρίως από τή σύγκριση μέ τίς αντίστοιχες υποχρεώσεις πρός τό εξωτερικό που θά γίνουν απαιτητές μέσα στους επόμενους 12 μήνες. Τό σύνολο των υποχρεώσεων αυτών γιά τό δωδεκάμηνο μετά τό τέλος του 1966 υπολογίζονται σε 285 εκατ. δολλ. και σε 685 εκατ. δολλ. γιά τό δωδεκάμηνο μετά τό τέλος του 1971. 'Ο υπολογισμός στηρίζεται (Πίναξ 9, σημειώσεις β) στην έθροιση του 70% των έκκρεμών υποχρεώσεων από πιστώσεις προμηθευτών,

των χρεωλυσίων που θα γίνουν απαιτητά στους επόμενους 12 μήνες, και των βραχυπροθέσμων καταθέσεων σε συνάλλαγμα ελλήνων εργατών και ναυτικών που δεν έχουν αναληφθή καθώς και του τμήματος των "λοιπών" καταθέσεων σε συνάλλαγμα που επηρέασε τη διαμόρφωση του συναλλαγματικού αποθέματος. Από τα μεγέθη αυτά προκύπτει ότι παρά την μεγάλη αύξηση το 1971 το συναλλαγματικό απόθεμα της χώρας, ήταν στο τέλος Δεκεμβρίου 1971 το 74% για το επίσημο και το 78% για το συνολικό, των υποχρεώσεων που θα είναι απαιτητές στους επόμενους δώδεκα μήνες, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 95% και 125% για το επίσημο και συνολικό απόθεμα του τέλους 1966.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦ. ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

Αθήνα, 29'Απριλίου 1972

Πίναξ 1.

Βασικοί Δείκτες Οικονομικής Αναπτύξεως

Μέσα Ξετίσι α Ποσοστύ Αύξησεω
Μεγεθών σε σταθερές τιμές 1958, εκτός αν υπάρχει άσπερίσμος.

1957-66 1963-66 1967-70 1968-71
(Δεκαετία) (Τετραετία) (Τετραετία) (Τετραετία)

Ακαθάριστο Έθνικό Προϊόν (α)
(σε άμοιβές συντελεστών παραγωγής)

6,2

7,65

6,2

7,0

Είσοδημα από Αγροτ. Δραστηριότητες (β)
" " " " *

3,1

4,2

2,6

2,0

5,9

9,1

4,7

4,0

Αστικά (γ) Είσοδημα
" " *

7,1

8,7

7,2

8,2

9,3

11,5

10,4

11,5

Βιομηχανική (δ) Παραγωγή

...

11,2

8,0

10,0

Κατανάλωση

Ιδιωτική
" *

6,3

7,65

6,2

6,3

8,1

10,4

7,1

7,7

Δημοσία *

4,4

6,4

5,8

5,8

7,2

13,9

13,1

12,0

Ακαθάριστος Έκπευύσεις
Παγίου Κεφαλαίου

Ιδιωτικές
" *

11,0

15,2

10,0

13,3

13,8

17,2

14,0

....

Ιδιωτικές χωρίς κατοικίες
" στή βιομηχανία
" σε κατοικίες

12,5

17,0

11,8

15,0 (ε)

14,2

23,5

11,3

15-16

9,4

13,1

8,5

13,3

Δημοσία *

11,6

7,9

12,4

13,4

13,4

8,4

16,0

18,0

Τρέχουσες Συναλλαγματικές

Είσπράξεις *

Εύλολο

10,25

13,75

10,6

14,2

Έξαγωγές

6,8

13,5

11,1

8,5

Πληρωμές (στ) για Είσαγωγές *

9,5

15,8

10,2

13,8

Σημειώσεις: * Τρέχουσες τιμές αγοράς.

(α) Σε άμοιβές συντελεστών παραγωγής (β) Είσοδημα από τη γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, άλιεία (γ) Είσοδημα από μη άγροτικές δραστηριότητες (δ) Χωρίς δραστηριότητες κοινής άρρελίας (ε) Εκτίμηση (στ) Περιλαμβάνονται και πιστώσεις προμηθευτών.

Πηγές: Υπουργείον Συντονισμού, Έθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος, 1948-65, 1960-69
Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαία Στατιστικά Δελτία τελευταίος εκτιμήσεις και άνακοινώσεις ύπευθύνων.

Πίναξ 2.

Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης
κατά Κεφαλήν Είσοδματος
από Άγροτικές και Άστικές (μή Άγροτικές) Δραστηριότητες

	<u>Άγροτικές Δραστηριότητες</u>		<u>Άστικές Δραστηριότητες</u>	
	Σταθερές τιμές	Τρέχουσες Τιμές	Σταθερές Τιμές	Τρέχουσες Τιμές
1963-66	6,0	11,0	6,7	9,3
1967-70	4,5	6,2	5,3	8,2
1968-71	3,8	6,4	6,3	9,3

Σημείωση:

Συνολικό εισόδημα από γεωργία, κτηνοτροφία, δάση και άλις και λοιπό (άστικό) εισόδημα δια των αντιστοιχών πληθυσμών από τις απογραφές 1961 και 1971. Για τα ενδιαμέσια έτη εκτίμηση με την υπόθεση εύθυγράμμου σχέσεως. Ως άγροτικός (άστικός) λαμβάνεται ο πληθυσμός σε οικισμούς μέχρι (έναν των) 2.000 κατοίκων.

Πίναξ 3.

Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης
στις Χρηματικές Αποδοχές.

	<u>1963-66</u>	<u>1967-70</u>	<u>1968-71</u>
Πολιτικοί Υπάλληλοι (Μέσος όρος περίπου 105.000 τά 1970)	9,0	6,0 ^(α) (7,5 ^(β))	...
Στρατιωτικοί ^(γ)	10,0	12,0 ^(α) (13,0 ^(β))	...
Υπάλληλοι Δημοσίων Οργανισμών καί Τραπεζών (Μέσος όρος περίπου 47.000 τά 1970)	8,8	4,7	...
Οριατά Ήμερομίσθια στη βιομηχανία	9,3	8,8	8,1
Εβδομαδιαία Αποδοχές " "	8,8	9,6	8,6
Μηνιαίοι Μισθοί " "	7,8	7,7	7,1
(Μέσος όρος συνόλου μισθωτών περίπου 400.000 τά 1970)			
Κατώτατα Ήμερομίσθια ^(δ)	8,0	8,4	5,2
Συνολικό Άστικο Είσοδημα	11,5	10,4	11,5

Σημειώσεις:

(α) Έκτιμηση με βάση τα απολογιστικά στοιχεία του δωδεκαμήνου 1970 χωρίς την παράταση της χρήσεως. (β) Μόνο για την τριετία 1967-69 έπειδή απολογιστικά στοιχεία για το πλήρες οικονομικό έτος 1967 είναι διαθέσιμα. (γ) Εκτιμήσεις με βάση την υπόθεση ότι ο αριθμός των στρατιωτικών υπαλλήλων είναι άμεταβλητος. (δ) άνδρων.

Πηγές:

Έκτιμήσεις από τις Στατιστικές Επιτηρίδες Δημοσίων Οικονομικών, τις Έτήσιες Εκθέσεις ΔΕΗ, ΟΤΕ και των Τραπεζών Ελλάδος, Εθνικής και Αγροτικής, τα Μηνιαία Στατιστικά Δελτία της ΕΣΥΕ και τα Τριμηνιαία Δελτία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Έργασίας. Οι ρυθμοί αύξησης για τους έργατες και υπαλλήλους βιομηχανίας στηρίζονται σε στοιχεία καταστημάτων με 10 και άνω μισθωτούς.

Πίναξ 4

Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης και Μεταβολές στη Σύνθεση
Τρέχοντων Δημοσίων Δαπανών

	Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης 1967-69 (τριετία)	Συμμετοχή στο Σύνολο Τρέχουσων Δαπανών	
		1966	1969
<u>Τρέχουσες Δαπάνες Δημοσίου σε Άγαθά και Υπηρεσίες</u> <u>Στατιστική Έθνικων Λογαριασμών</u>			
Γενική Διοίκηση	7,5	25,5	22
Εκπαίδευση	10	14	13
Υγεία και Κοινωνικές			
Υπηρεσίες	7	11	9,5
Άμυνα	21,5	32	40
<u>Δαπάνες "Τακτικού" Προϋπολογισμού Κεντρικής Διοικήσεως</u> <u>Στατιστική Δημοσίου Προϋπολογισμού</u>			
Πολιτικά Υπουργεία	12,5	77,5	73,5
Υπουργείο Παιδείας	7	12,5	10
Υπουργεία Κοινωνικών			
Υπηρεσιών και Έργων	8	9,5	8
Άμυνα και Δημοσία			
Δομήλεια	21	22,5	26,5

Σημείωση:

Πλήρη στοιχεία υπάρχουν μόνο έως το 1969 αλλά δεν φαίνεται να είναι σημαντικές οι μεταβολές και στο 1970. Η δαπάνη του τακτικού προϋπολογισμού περιλαμβάνει και την απόσβεση του δημοσίου χρέους.

Πηγές:

Υπουργείον Συντονισμού, Έθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος, Άθροι 1971.
Στατιστική Έπετηρίς Δημοσίων Οικονομικών και Χρηματο Στατιστικό Δελτίο Δημοσίων Οικονομικών.

Πίναξ 5.

Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης και Μεταβολές στη Σύνθεση
Δημοσίων Έπενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου

	Μέσα Έτήσια Ποσοστά Αύξησης	Συμμετοχή στο Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	
	Σύνολο Δημοσίων Έπενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου		
	Στατιστική Έθνικων Λογαριασμών		
	1967-69 (τριετία)	1966	1969
Σύνολο	17	100	100
Γεωργία, Μεταλλεία, Βιομηχανία	10	17	14
Ήλεκτρισμός	29,5	25,5	34,5
Μεταφορές και Επικοινωνίες	14	39	36,5
		Έπένδυση Κεντρικής Διοικήσεως Στατιστική Προϋπολογισμού	
	1967-70 (τετραετία)	1966	1970
Σύνολο	16,5	100	100
Γεωργία-Μεταλλεία- Βιομηχανία	12	31	26,5
Μεταφορές και Επικοινωνίες	13	36,5	33
Διάφορες Υπηρεσίες	11,5	24,5	21
Νομαρχιακά Έργα και λοιπά	46,5	8	19,5

Σημειώσεις και Πηγές:

Βλ. Πίνακα 4. Το άνω μέρος του Πίνακος περιλαμβάνει την επένδυση δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών από την οποία ιδιαίτερα σημαντική είναι η επένδυση της Δημόσιας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) και του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ).

Πίναξ 6.

Μέσα 'Ετήσια Ποσοστά Αύξησης Τραπεζικού Δανεισμού
καί 'Αντίστοιχα Ποσοστά Αύξησης 'Ακαθάριστου 'Εθνικού Εισοδήματος,
Βιομηχανικής Παραγωγής καί 'Ιδιωτικής 'Επένδυσης Παγίου Κεφαλαίου.

	'Ακαθάριστο 'Εθνικό Είσοδημα (τρέχ. τιμές)	Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής	Συνολικός Τραπ. Δανεισμός 'Ιδιωτ. Τομέων (1)	'Ιδιωτική 'Επένδυση Παγίου (1) Κεφαλαίου
Τετραετία 1963-66	10,9	11,2	14,1 (14,4)	17,2 (25,3)
" 1967-70	8,7	8,0	19,0 (19,1)	14,1 (12,6)
Διετία 1969-70	10,7	11,1	22,0 (20,3)	15,3 (15,5)
" 1970-71	11,4	10,4	22,5 (22,8)	9,5 (...)

Σημειώσεις:

Τά ποσοστά υπολογίστηκαν από τὰ αντίστοιχα μεγέθη σέ τρέχουσες τιμές, μέ τήν εξαίρεση τοῦ δείκτη βιομηχανικής παραγωγής χωρίς δραστηριότητες κοινῆς ὠφελείας* (1) Οἱ ἀριθμοί σέ παρενθέσεις ἀναφέρονται στή βιομηχανία, συγκεκριμένα στά ποσοστά αύξησης τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ πρὸς τή βιομηχανία καί τῆς ἰδιωτικῆς ἐπένδυσης παγίου κεφαλαίου στή βιομηχανία.

Πηγές:

*Υπουργεῖο Συντονισμοῦ, 'Εθνικοὶ Λογαριασμοί τῆς 'Ελλάδος 1960-69, 'Αθήναι 1971. Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος, Μηνιαῖα Στατιστικά Δελτία καί ἀνακοινώσεις ὑπευθύνων.

Πίναξ 7.

Μακροπρόθεσμος Τραπεζικός Δανεισμός
καί Χρηματοδότηση από τό 'Εξωτερικό
σε Έκθεση προς τίς 'Ιδιωτικές 'Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου.

	Μακροπρό- θεσμος Τραπεζικός Δανεισμός 'Ιδιωτ. Τομέας	Είσαγωγή Κεφαλαίων (ἀπὸ ἰδιώ- τες μὲ τὸ Νόμο 2687/53)	Πιστώσεις ξένων προμηθευτῶν σὲν ἰδιωτικῇ τομῇ δι' ἀγο- ρὰν κεφαλαίου- χικῶν ἀγαθῶν	Σύνολο δανεισμοῦ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ γιά ἐπεν- δύσεις	Σύνολο Τραπεζικῶν πιστώσεων καί ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ
	(Α)	(Β)	(Γ)	Δ=(Β)+(Γ)	(Α) + (Δ)
	Μέσα Ποσοστὰ ἐπὶ τῶν 'Ακαθάριστων 'Ιδιωτ. 'Επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου	Νέα 'Ανάμεικτα	Νέες (α)	'Ακαθάριστος ἐξυτ. χρηματοδ.	Σύνολο νέας χρηματοδοτ.
Τετραετία 1963-66	16,1	5,7	1,6	7,3	23,3
" 1967-70	26,2	2,6	6,6	9,2	35,4
Διατρία 1969-70	28,1	2,2	7,3	9,5	37,6
" 1970-71	30,9	2,6	7,7	10,3	41,2
Μέσα Ποσοστὰ ἐπὶ τῶν 'Ακαθάριστων 'Ιδιωτ. 'Επενδ. χωρὶς κατοικίους					
Τετραετία 1963-66	21,8	9,5	2,8	12,3	34,1
" 1967-70	28,3	4,2	10,9	15,1	43,4
Διατρία 1969-70	31,2	3,7	12,1	15,8	47
" 1970-71	35,2	4,1	12,2	16,3	51,5
Μέσα Ποσοστὰ ἐπὶ τῶν Καθαρῶν 'Ιδιωτ. 'Επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου (β)					
	Καθαρά αύξηση ὕπολοιπ. μακροπρόθ. τραπεζικῶν δανείων (γ)	Καθαρά εἰσροή	Καθαρά αύξηση πιστώσεων προμηθευτῶν ἐξωτερ. (δ)	Καθαρά (ε) αύξηση χρηματοδοτήσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ	Καθαρά αύξηση τραπεζικῶν καί ἐξωτερικῶν χρηματοδοτῶ.
Τετραετία 1963-66	14,2	7,7	2,0	9,7	23,9
" 1967-70	23,3	2,0	4,1	6,1	29,4
Διατρία 1969-70	28,2	1,1	3,2	4,3	32,5
" 1970-71	29,8	1,6	3,1	4,7	34,5

Σημειώσεις:

- (α) Ἐκτιμήσεις γιὰ τίς νέες ἀποδοχές (β) Ἐκτιμήσεις γιὰ τίς 'ιδιωτικὲς ἀποδόσεις (γ) Νέα δάνεια μὲν ἐξοφλήσεις παλαιῶν (δ) Ἐκτιμήσεις γιὰ τίς νέες ἀποδοχές (ε) Νέες ἀποδοχές μὲν ἐξοφλήσεις συναλλαγματικῶν.

Πηγές:

Ἰ. Κ. Ο. Ρ. Γ. Ε. Ο. Ν. Σ. Υ. Ν. Ο. Ν. Ο. Σ. Μ. Ο. Σ. Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ἑλλάδος 1960-69, Ἀθῆναι 1971, Πίναξ 14, γιὰ τὰ ἔτη 1970 καὶ 1971 καὶ ἀνακοινώσεις ὑπευθύνων. Τ. Ρ. Α. Ε. Ζ. Α. Τ. Η. Σ. Ἑλ. Α. Δ. Ο. Σ., Ἐτήσιες Ἐκθέσεις, Μηνιαῖο Στατιστικὸν Δελτίο καὶ Δελτίο Ἐξωτερικῶν Συναλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος.

Πίναξ 8.

'Ανάλυση της Είσοδος Κεφαλαίων
 Σύνολα τετραετιών σε έκατ. δολάρια Η.Π.Α.

	1963-66 (τετραετία)		1968-71 (τετραετία)			
I. <u>'Ιδιωτικά-Επιχειρηματικά</u>	377	-18	359	363 (β)	-120	243
1. Ν.2687/1953(α)	340	-7	333	304 (β)	-81	223
2. Λοιπά 'Επιχειρηματικά	37	-11	26	59	-39	20
II. <u>'Ιδιωτικά - Μη 'Επιχειρηματικά</u>	241	-22	219	392	-32	360
III. <u>'Εμπορικών Τραπεζών</u>	68	-37	31	361	-55	306
IV. <u>Δημόσια</u>	163	-42	121	242	-168	74
1. Κεντρικής Διοικήσεως	123	-18	105	141	-121	20
2. Δημοσίων 'Οργανισμών	40	-24	16	101		54
V. <u>'Εμπορικά - Πιστώσεις</u>	115		115	294		294
VI. <u>Κεφάλαια 'Εξισορροπήσεως</u>	30	-8	22	438	-106	332
1. Δημοσίου	30 (γ)	-	30	152 (δ)	-	152
2. Κεντρικής Τραπέζης		-8	-8	286	-106	180
Γενικά Σύνολα	994	-127	867	2.090	-481	1.609

Σημειώσεις:

(α) Οι είσοδοι κεφαλαίων του Νόμου 2687/53 υπολογίστηκαν με προσθήκες στα στοιχεία της Τραπέζης της 'Ελλάδος των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στις σημειώσεις του Πίνακος 42 του Μηνιαίου Στατιστικού Δελτίου της Τραπέζης της 'Ελλάδος καθώς και των τριών τετάρτων των "έτερων" από τα λοιπά επιχειρηματικά κεφάλαια στα έσλητία 'Εξωτερικών Συναλλαγών της Τραπέζης της 'Ελλάδος, αν καί ή μέθοδος αυτή ή πιθανότατα οδηγεί σε υπερεκτιμήσεις. (β) Περιλαμβάνει 90 έκατ. δολλ. της 'Ολυμπιακής 'Αεροπορίας από τα όποια 47 έκατ.δολλ. αποτελούν την άξια μισθωθέντων αεροσκαφών. (γ) Πενταετές δάνειο από τό Εύρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο. (δ) Δάνεια εργολάβων για δημόσια έργα με την έγγυηση του Δημοσίου καί της Τραπέζης της 'Ελλάδος.

Πηγές:

Στοιχεία της Τραπέζης της 'Ελλάδος στα Μηνιαία Στατιστικά Δελτία καί τά Δελτία 'Εξωτερικών Συναλλαγών.

Πίναξ 2.

'Εξωτερικό Χρέος, Βραχυπρόθεσμος 'Υποχρεώσεις, Πληρωμές για Είσαγωγές και 'Απόθεμα Χρυσού και 'Εξωτερικού Συναλλάγματος.

Έκατ. Δολλαρίων Η.Π.Α.

	1966	1971
Α. 'Υποχρεώσεις προς το 'Εξωτερικό ^(α) ('Υπόλοιπο τέλους Δεκεμβρίου)	1.104	2.400 ✓
Β. 'Υποχρεώσεις απαιτητές στους έπομένους δώδεκα μήνες ^(β)	285	685
Γ. Πληρωμές για Είσαγωγές: 'Ετησίως ^(Γ₁)	1.149	1.927
" " " Μέσο Μηνιαίο 'Επίπεδο ^(Γ₂)	96	160
Δ. 'Επίσημο ^(γ) Συναλλαγματικό 'Απόθεμα (Τέλος Δεκεμβρίου)	273	503
Ε. Συνολικό ^(δ) 'Απόθεμα Χρυσού και Συναλλάγματος ('Εκτιμήσεις για το τέλος Δεκεμβρίου)	353	533
Σχέσεις Δ προς Β	0,95	0,74
" Ε " Β	1,25	0,78
Σχέσεις Δ προς Γ ₂	2,9	3,2
" Ε " Γ ₂	3,7	3,5

Σημειώσεις:

(α) 'Εκτιμήσεις καθαρού ύπολοιπου επιβεκτικων επισημάνσεως υποχρεώσεων προς το εξωτερικό, με εξαίρεση του προπολεμικού χρέους. Βλ. Τράπεζα 'Ελλάδος, 'Η 'Ελληνική Οικονομία κατά το Έτος 1966, 'Αθηναι 1967, σελ. 153* (β) 'Εκτιμήσεις με βάση το 70% των έικρεμων υποχρεώσεων από πιστώσεις προμηθευτών πλέον χρεωλύσια πλέον υποχρεώσεις από βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε συνάλλαγμα έλλήνων ναυτικών και εργατών που δεν έχουν άναληψη σε δραχμές και έχουν έπηρεάση τή διαμόρφωση του απόθεματος στη Τράπεζα της 'Ελλάδος* για το τέλος του 1971 περιλαμβάνονται 70 έκατ. δολλ. από συνολικό υπόλοιπο 103 έκατ. δολλ. "λοιπων καταθέσεων" σε συνάλλαγμα που είναι διαρκείας κατά μέγα μέρος μέχρι 12 μηνών* (γ) Περιλαμβάνει το μερίδιο χρυσού στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αλλά όχι το 'Εκτακτο 'Απόθεμα Χρυσών Λιρών στην Τράπεζα της 'Ελλάδος* (δ) 'Επίσημο απόθεμα πλέον έκτιμήσεις για το 'Εκτακτο 'Απόθεμα Χρυσών Λιρών στην Τράπεζα της 'Ελλάδος με βάση δημοσιευμένα στοιχεία του ΟΟΣΑ.

Πηγές:

Τράπεζα της 'Ελλάδος, "Έκθεση για το 1971 (ίσοζύγια πληρωμών), Δελτία 'Εξωτερικών Συναλλαγών και Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, ΟΟΣΑ (OECD) "Έκθεση για την 'Ελλάδα, Φεβρουάριο 1971, Πίναξ 7.